

KURIERO INTERNACIONA - ISSN 2429-2699 - Nedependanta revuo
trimestral - En la L.I. di la Delegaciono - N° 2/2021

KURIERO INTERNACIONA N° 2 – aprilo – junio 2021

REDAKTERO

Jean Martignon

1, rue Van Gogh, F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France

e-adreso : martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 euri.

*L'Ido respondas la advoko di mondo
qua perdis sua centro, la koncio di lua
spiritala konekteso, e l'etikala valoraji
di personala diciplino e sociala
responsiveso.* Karl Schlotterberg

*La traduko esas la principio ipsa qua
justifikas la posibleso e l'existo di
lingui auxiliar.* Umberto ECO

VORTO DAL REDAKTERO

Singlafoye, eventas ulo quo impedas me sendar ye korekta tempo mea buletino. Ulatempe esis la problemo pri mea lojeyo-CHANJO, pose mea komputatoriala problemi e nun pro la duriva eKIRO-interdikto, me ne povas imprimigar e sendar KURIERO INTERNACIONA quale me dezirus. Me povas nur esperar ke ca omno havos fino e ke, uladie, future me povos imprimigar e sendar ca kayereto sen tro multa tardeso.

La videokonferi divenis kustumi nun. Regretinde, o fortuneze, oli ne atraktas multa lIdisti. Me skribis fortuneze pro ke kande ni esas mikranombra esas posibleso pri duriva konversado pri ula temo, kontre ke kande ni esas nombroza la konversado esas prefere kaosatra kun diversa partoprenanti qui volas aludar diferanta temi. Do ico ne esas ideala situaciono, talgrade ke plura samideani renuncis vizitar konstante nia videokonferi e preferas saciesar per mesaji che la interreto.

L'altra aktualajo esas la *pandemio* qua ne volas finar ed esas la fonto di senfina problemi. Dum la tempo kande me redaktas ico, nova variantajo dil koronaviruso esas plago ad India e produktas multa viktimi, on timas la difuzado di ta viruso a la tota mondo. En mea lando Francia, la guvernerio ne volas klozar la frontiери ed ico esas granda minaco. Tamen, me lektis ke richa Indiani desintrikas su por ekirar lia lando per transitar en Dubai e sucesas irar ad altra landi danke suborno per pekunio. Do, ni mustas timar e vartar. Me questionas me kad ne esabus plu bona aceptar la pandemio quale olim e tale obtenar la grupo-imuneso, qua, pos kelka monati, posibligis vivar itere tote normale. Ma me ne decidas.

Sincere via. JM :-:- :-:

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervoroz L.I.-ano, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opinionis simila a le lua pri la linguo. Lu uzis nerare la sufijo – mente, quan il adjuntis – quale Interlingua – por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurda fantazio, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlingua kun ca sufijo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufijo en mea uzado personal e quale por la adjektivi kelkafoye me supresas la dezinenco –a kande ico ne produktas problemo pri la pronunco, e.g. klarmente apud klaramente. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufijo –isim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenseso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belisima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me prontos eventualmente vorti di Interlingua, ma raramente e kun prudenteso.

En pasinta numero di K.I. me propozis uzar la nomo di la lando plus la precizigo – landano por indikar habitanti di ula lando qui ne apartenas a lua originala gento e ne volas (o ne povas) asimilesar. Tale on povas havar Francialandano por yuna Mohamedano qua naskis en Francia ed havas la nacionaleso di la lando, ma ne konsideras esar Franco. Simile por Afrikano en Germania ube yuna Turko od Afrikano esas Germanialandano. Simile en Anglia ube Pakistaniano havante oficale la nacionaleso Britanian esas Anglialandano (o Britanialandano) ec. Tale « sufijo » povos evitar problemi prilingua.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Interlinguisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la L.I.-ani adoptos co, lore lia uzado sancionos ica formi. Se no, olci duos esar mea personala 'idiolekto'.

LISTO DE UTILA VORTI

'acetabulo' : Surfaco artikal dil iliaka osto. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazo-melodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Linguala Komitato dil ULI)

'adenomo' : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

'afordar' : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

'ambiente' : la naturala medio cirkondanta onu.

'analfabeto' : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

'apropo' : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.

'arpento' : arpeno esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

‘autostrado’ : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direciono e konceptita por trafiko rapida e grandaquantia. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifikas domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

‘cervezo’ : antiqua biro.

‘detektar’ : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

‘diglosio’ : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idiomon e la parolata dialekti.

‘diskoteko’ : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo neyuste. (vorto nun oficaligita)

‘dolabro’ : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra.(France, Angle e Germane : doloire).

‘domotiko’ : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la sistemi di la domo e vizas solvar la problemi e sekurigar la komforto dil konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas : « home automation ».

‘«dorftrotteln»’ : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.

‘drono’ : mikra aervehilo senpilotista.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de ‘biocenozo’ e biotopo [A. ecosystem | F écosystème | G Ökosystem | Hl ecosistema | R ekosisteyema].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupre ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator | H escalera mecanica, escalera automatica | R escalator].

etno : popolo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorti etnologio ed etnografio. La Linguala Komitato adoptis la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas nenecese neregulozeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu regulozita.

euro : [Ekon.] Pekunial unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kuestas 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax | F faxer | G faxen | H enviar por fax | It. Faxare | R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologia unajo [A. F. G. H. I. R.]

fonologio [Ling.] Fakto di la lingvistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula lingvo qui esas kapabla transmisar distingi di la signifiki [A. F. G. H. I. R.]

'fotono' : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetala.

'gaela' : La Gaeli esis Kelta popolo parolanta Kelta lingvo.

'gaga' : senila ed/od imbecila.

'«ghee»' : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

'"globetrotter"' : aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

'gombo' : (*Abelmoschus esculentus*) anke nomizita "okra" esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.

'ideogramo' : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

'idiolekto' : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

'infrastrukturo' : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.

'interludo' : Inter du spektakli, che teatrejo o cinemo, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

'«jaggery»' : «jaggery» qua anke skribesas «jaggeree» esas nerafinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

judeo* : Nomo atribuita al gento dil Hebrei por ne konfundar li kun la japoniana kombato-arto.

'judo' : Kombat-arto de Japoniana origino.

'kalceo' : sinonimo di shuo. (vorto de latina origino)

'kataristo' : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma yarcento per kruc-milito duranta dum preske kinadek yari.

'kindo' : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

'klaxono' : sonora avertilo dil vehili.

'knemido' : Luxoza pedovesto militista quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

'kobrao' : venenoza serpento di tropikala regiono.

'konfinamento' : por ekiro-restrikto o quaranteno.

'logotipo' : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemato di societo od fabriko-marko komercial. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo » . Me do selektis ol por idigar olu ed evitar konfundo. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

'lontana' : altra vorto por : fora.

'lukumo' : orientala dolcajo.

'okurar' : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

'»mandala»' : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spiritala veko.

'manikeismo': La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulo sennuance kom tote bona o tote mala.

'mansio' : sinonimo di domo (latina vorto)

'megapolo' : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiomi)

'metroo' : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

'mujiko' : basaklasa rurano en carala Rusia.

'neolitiko' : Lasta periodo dil prehistorio.

'NIFO' : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diski od en kelka lingui : fluganta subtrasi. On supozas ke li vehigas extertorani en lia internajo.

'onomancio' : Kapableso predicar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

'optimizar' : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

'paleolitiko' : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte aproxim du milion yari ante nun e duranta til la debuto dil agrokultivo.

'pan' : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, kompleto.

'pandemio' : epidemio qua extensesas a la tota mondo.

'patuazo': nacionala, naturala, o matralla linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifikas : patralla (matralla) linguo.

'piktogramo' : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

‘pucho’ : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

‘radiofono’ : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

‘resursi’ : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablesi e la interna richaji di persono od organizuro.

‘rocketo’ : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

‘samurayo’ : Gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.

‘senso’ : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi. Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, ecepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

‘sinkronaleso’ : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.

‘shako’ : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma yarcento.

‘shamanismo’ : Praktiko di qua la skopo esas mediacio inter la mondo di la homi e la spiriti dil naturo.

‘smartfono’ : Moderna poshtelefono anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

‘soyao’ : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Ol esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento. Ma la plu multa lidi preferas la formo : soyo.

‘sponsoro’ : meceno.

‘termoluminecenco’ : kaloral lumifado.

‘TM-efekto’ : Sentimento di antipatio quan on havas nekoncianta e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

‘toponimo’ : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

‘tornado’ : vortica ventego.

‘totalitera’ : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

‘trajekto’ : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

‘yo’ : popul-vorto signifikanta : saluto. Ol esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

‘yudo’ : Israelido. Persono di ‘yuda’ religio.

‘judismo’ : Monoteista religio dil yudi.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

‘jame’ : nulatempe

kalceo : shuo

‘lontana’ : fora

mansio : domo

‘sovente’ : ofte

‘travalio’ : laboro

‘ye bon merkato’ : chipa

‘donar la bonveno ad’ : aceptar

GRAMATIKALA VORTI

‘ergo’ : do, konseque.

‘itaque’ : pro to, pro ico, camotive.

‘nihilominus’ : malgre to, malgre omno.

‘quoniam’ : pro ke.

‘utinam’ : utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morge !»

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa Idisti. Ol ne devas konfundesar kun la Idala vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna ldisti per la vorto : maximbonigar.

site (archéologique) : loko (arkeological).

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dictionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «lco esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara.

Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstraktite, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar teksti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : Che la korto di rejo Artur, kavaliere interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja e desquietiganta marveli. Quik pos ca raporto s-ro Gauvain rezolvas departar ed ipsa serchar aventuro. Il ocidas misterioza kavaliere e persequesas da iracoza turbo. Pose, il asistas l'enterigo di ca kavaliere. Tandem, il amoreskas lua vidvino. Ma elta trauras e ne volas konsolacesar. Tamen, elua servistino chanjigas pokope elua opiniono ed el sucesas venigar lua protektato. Ilu

tante plezas a la siniorino ke mariajo rezolvesas ante la veno di rejo Artur. Lor la veno di ca suvereno granda festo eventas en la siniorio Landuc. Ma pose, Gauvain koaktesas da lua kompanuli departar e livar sua yuna spozino. Ye la fino dil unyara fristo pos lua parto grantita da lua spozino ad il, servistino venas koram la rejo e la nobeluli por denuncar lua trahizo ad elua siniorino. Ivain divenas fola e fugas en foresto. Kompatema mulieri okupas su pri ilu. Il balde risaneskas e pravas lua militistala valoro.]

Recevinde lua juro, Sinioro Ivain senarmigis lu de lua kasko kovranta la kapo, de lua shildo e retrodonis ad il ilua espado nuda. La enemiki dil komto esis tre joyoza per kaptar ica persono. La kastelo ja savis la novajo tante bone ke la siniorino e lua omna servisti venis renkontre ad Ivain, ilqua prizentis sua militala kaptito.

La komto mustis promisar al siniorino per fido, juro e gajo, obediar en omna punti elua volo. Il mustis jurar facar paco porsempre, reparigar omna domaji facita pro lua kulpo, rikonstruktigar omna domi abatita.

Lore, sinioro Ivain demandis la permiso departar a la siniorino. El ne grantabus ico a lu se lu volabus esar amiko ad elu e spozigar el. Omna kavalieri suplikis Ivain por ke lu restez. Ico esis vana pregi ! Ivain mem ne aceptis ke on eskortesez a lu sur lua voyirado.

Il departis do nemediate, livante la siniorino en elua chagreno, elu qua esabis tante joyoza kelka dii antee. Elu talgrade deziris honorigar ilu, selektar ilu – se il volus bone – por sinioro di elua tota havajo. Od el volabus donacar a lu, pro ilua servo, la maxim forta salario se lu dezirus ulo tala.

Ma nulo povis retenar Ivain !

Sinioro Ivain pensema marchis tra profunda foresto e subite audis krio tre forta e tre doloroza. Il iris vers la loko deube semblis a lu ke ca krio departis. Kande il atingis ta loko, ilu vidis leono en kultiveskinta agro e serpento qua klemis lu en sua kaudo e brulis a lu la spino per cent flami quin lu vomis. Sinioro Ivain ne regardis dum longa tempo ca

marvelo. En su ipsa il questionis su olqua de le du ilu helpos. Il rezolvis agar por la leono, dum pensar ke on devas nocar nur bestio venenoza e perfida. Or la serpento esas venenoza. Ekiras fairo de lua boko e lu esas plena de perfideso. *Itaque* sinioro Ivain pensis ke lu ocidos ol unesme. Il do ektiras la espado. Avan la facio dil bestio il pozas la shildo por ne atingesar per la flamo dil bestio celesante en olua bokacho, olqua esis plu larja kam marmito. Per la espado il atakas la bestio. Ilu tranchas la perfida serpento til la tero e risegmentigas lu, frapas e tante rifrapas lu ke il dispecigas lu. Ma fine oportas trasekar fragmento dil kaudo di la leono nam la maxilo e la mandibulo dil serpento tenis lu ankore per la kaudo. Ilu tranchis de ol la minimo quan il povis facar.

Kande la leono esis liberigita, il kredis ke il mustos nun kombatar nam la leono atakos balde ilu, tale il pensis. Ma la leono ne agis tale. Askoltez to quon agis la bestio, animalo proda e benigna : olu komencos agar quale ol livrus su ad il ; olu prizentis sua du juntita pedi ; inklinante sua kapo vers la tero, ol erektis su sur olua dopa gambi, pose ol rigenupozis e lua omna facio humidigesis humile per lakrimi. Sinioro Ivain vere intelektis ke la leono dankis ilu ed humileskis avan ilu pro ke il salvabis ol de la morto per segmentigar la serpento. Ica aventuro tre plezis a lu. Ilu vishis sua espado plena de veneno e de bavajo e ripozis ol en sua gaino. Pose il duris marchar. La leono marchis apud lu, montrante ke nulatempe olu livos il e ke olu sempre iros kun il nam ol volis certe servir ca mastro e protektar ilu.

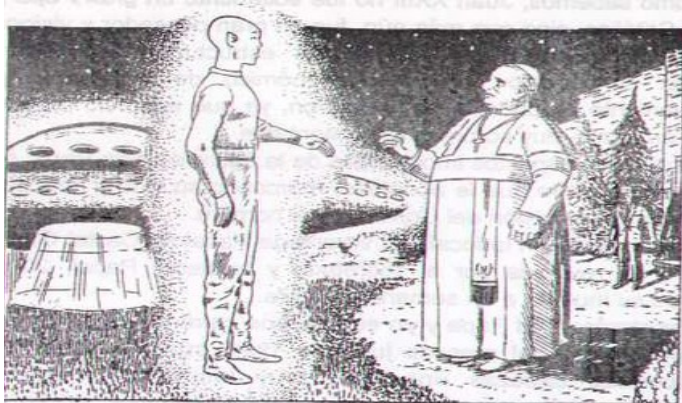
Dum ke il iris avan Ivain, la leono sentis sub la vento neamansita bestii pasturanta. La instinto e la naturo instigis lu irar serchar kaptajo e persequar sua viktualio. Il pozis su sur lia traci por klare montrar a sua sinioro ke lu flarabis e renkontrabis vento ed odoro di neamansita bestio. Lu regardas ilu e lu haltas nam lu volas servir ilu segun sua arbitrio e ne kontre sua volo. Sinioro Ivain intelektas ke la

bestio montras a lu ke ol vartas ilu, ke olu restos se ilu restos e ke ilu povos prenar la vildokarno quan la leono flaris. Lore sinioro Ivain ecitas olu quale il agus por chas-hundo.

La leono ripozis sua nazo en la direciono dil vento ed olu ne eroris nam ye mikra disto de ta loko ol vidis kapreolo pasturar, tote sola en valetto.

(Duro sequos)

KA PAPO IOANNES XXIII HAVIS VIZITO DA EXTERTERANO ?

Dum la monato julio dil yaro 1961ma, Papo Ioannes XXIII travivis probable la maxim nekredibla experienco di lua eventplena vivo. Lor ke il sejouris en Castel Gandolfo, somerala rezideyo dil papi, il vidis NIFO tervenar en la gardeno. Pos ke Exterterano ekiris ol, la papo parolis longatempe kun ca ento veninta de altra kosmospacala loko. Uladie, dum ke la papo ed un de lua laborhelpanti diskutis lor promenado alonge la privata gardeni dil somerala rezideyo dil papo, li observabus mashino havanta ovala formo en la cielo.

La NIFO emisis palpebraganta lumi bluatra ed sucineatra. La kosmospacala navo flugis super lia kapi ante pozesar sur la herbo en la sudala latero dil gardeni.

Exterterano ekiris ol ; lu similesis homo ecepte ke lu envelopesis per oreo lumo e ke lu havis granda oreli pintoza. Li ne esis certa pri to quon li regardis, ma li persuadesis ke to ne esis di ca mondo. Li pensis forsan ke to esis signo dil cielo. L'amba viri pregis e kande li rilevis la kapo la ento esis sempre ibe. La Santa-Patro marchis ed iris vers la vizitero veninta de altra kosmospacala loko.

Dum aproxime 20 minuti, la papo e la Exterterano konversis paciente. Lo esas l'altra testo, restinta dope, qua raportas ca fakti. Ho ve ! por nia kuriozes, il ne povis audar to quon li dicis. Subite la « alien » (altra nomo dil Exterterani NDLT) riturnis su e retroiris al direciono di lua kosmospacala aeronavo, qua flugeskis rapide. La papo parolis pri

co ad ilua kunlaboranto : « La filii di Deo esas omnube, lo esas kelkafoye desfacila a ni rikonocar nia propra frati. » Segun ca laborhelpanto dil papo, loannes XXIII nulatempe parolis pri ca renkontro ad irgu. La du homuli pose finis lia promenado en la gardeno, quaze nulo eventabus.

PAPO IOANNES XXIII E LA NIFO-I

En 2008, lor konversado por la Italiana jurnalato « L'Osservatore Romano », Jose Gabriel Funes, direktisto dil observatorio astronomial di Vatikano, deklaris ke « Deo povus kreir vivo inteligenta en altra parti dil Universo e ke li povus mem esar nia frati », deklaro qua difuzesis tra la tota mondo.

La jurnalato Angla « The Sun » esas la unesma publikigir elementi pri la relati inter Vatikano e la NIFO-i, lu sequesis da Usana jurnalato (ye la 23ma di julio 1985). La « Sun » revelis ke dum la yari 1960ma, papo loannes XXIII anke konocata kom la « benigna papo » a qua on atribuas plura mili de mirakli e risanigi en la tota mondo, renkontrabis plurafoye Exterterani. Un de ta renkontri, kvalifikita kom tre specala e bone dokumentizita, eventis en 1961 en lua somerala rezideyo di Castel Gandolfo, Italia. Kunlaboranto dil papo deskriptas ol tale : « la kosmospacala aeronavo esis ovala, provizita per palpebraganta lumi oranjea e blua. Ol superflugis ni dum kelka minuti e tervenis sur la gazono che la sudala extremajo dil gardeno. Stranj ento ekiris ol, lu semblis esar homo, ecepte ke lu cirkondesis per orea halono ed havis pintoze oreli. « La papo e me ipsa genupozis. Ni ne savis pri quo ni esis testi. Ma ni savis ke co ne esis di nia mondo, e ke parolesis do pri evento cielal. La Santa Patro

ristaceskis e marchis vers la ento. Li restis ensemble dum 15 til 20 minuti. Li semblis parolar intense. Li ne vokis me, itaque me restis en la loko ube me esis e me ne povis audar ulo de lia konversado. La ento retroiris a la aernavo qua flugeskis quik. La Pontifiko retrovenis vers me e dicis a me : « La filii di Deo esas omnube. Kelkafoye ni havas desfacilaji por rikonocar nia propra frati. »

Itaepoke, ica atesto ne esis tre atencata, ma plu tarde, en 2007, lu examinesis itere lor kongreso da experti pri la fenomeno dil NIFO-i, en Peru, da Higinio Alas, episkopo dil katolika Eklezio ekumenika di lesu Kristo. H. Alas deklaris lor diskuto telefonala : « Se ni kredas ke Deo la Patro imprimis sua vivo-sigluro en la tota Universo, lore devus esar logikoze vivo en la cetera galaxii e sur altra planeti. » En verko titulizita « Le profezie di Papa Giovanni XXIII » (La profetumaji da Papo loannes XXIII) publikigita en 1976, Pier Carpi deskriptas evento qua havis loko en 1935. Lor rituario di inicio en templo Roz-krucana, fratulo paroleskis kun voco qua ne esis la sua. La Kancelero dil ordeno notis la paroli di ca fratulo «... la lumi dil cielo esos reda, blua e verda. Ed oli esos rapida. Ulu venante de tre fora loko deziras renkontrar ni, la Filii dil Tero. E ja esis renkontri. Ma ti qui reale vidis li preferis tacar. »

La dicita frato esis Angelo Roncalli, episkopo di Bergamo, Italia, ilqua multa yari plu tarde esis divenonta papo loannes XXIII. Dum la 31ma di mayo 1963, lor lua lasta turo en Europa, George Adamski renkontris papo loannes XXIII. Il acesis pordeto inkastrita en la grandega eniro-pordi ligna, sinistre de la Kupolo, fore de la Suisiana Guardi. Plu tarde G.

Adamski raportis a lua korespondantino en Suisia, Lou Zinsstag, qua akompanis ilu en lua preske omna turi en Europa, ke lu vere aceptesabis dal papo qua dicabis a ilu : « Vun me vartis. » Il transmisas al papo mesajo siglita, quan il recevabis antee de Frato dil

Kosmospaco, en København. Kambie, la papo ofris a Adamski nova medaliono dil Konsilantaro ekumenika, qua ne ja vendesis itatempe. Du dii pose, dum la lundio di Pentekosto, papo loannes XXIII transpasis.

[Informo-fonti : Canal TV4, Mexikia, George Adamski – L'indicible histoire, Lou Zinsstag]

MITOLOGIO

ZEVS E LA CIKLOPI

Se li esis giganti, la Ciklopi ne esis bruti, quale on esus tentesata imaginar lo. Li he hezitis helpar plu febla enti kam li. Yen, la historio rakontata da Mario Meunier (Franca specialisto pri mitologio NDLT). Ol raportas la infanteso di Zevs, qua, por eskapar la devoremeso di Kronos, ilua patro (qua volis devorar sua propra filii), celesabis da sua matro, la jentila Rhea, en kaverno e konfidesis a nimfi.

Greka vazo reprezentanta Zevs

« Apene ica gracioza nove-naskinto enirabis ita sakra groto ke la nimfi

qui habitis olu aceptis il en lia brakii. Eli kushis ilu en orizita bersilo. Kaprino donis a lu pura lakto ed servis ilu kom nutranta matro. La abeli, por il, distilis dolca mielo. Kelkafoye anke, kolombi veninta de la *lontana* (fora) rivi dil Oceano, adportis ad il ambrozio, e grand aglo, cherpante la nektaro a deala fonto, ofris a lu la drinkajo di la

nemortiveso. Por amuzar la futura suvereno dil Olimpo, yuna nimfo, *Adrasteia*, donacis a lu ludilo marveloza. La yuna Zevs ridis. Il pasis felica dii. »

« Tamen, la yuna deo kreskis ye inteligenteso e forteso. Apene lu marchis ke ilua penso ja ne plus esis konforma ad ilua evo. Por ravisar la okuli di ta di qua la manui guvernis la fulmini, la *Ciklopi* forjis a lu la kareli dil fulmino. Zevs, quik de lua infanteso, delektesis per lansar la dazlanta flechi qui portas la tondro. »

« Uladie kande ilu fole ludetis kun la kaprino *Amaltheia*, ilua nutranta matro, e ke lu probis renversar elu, eventis ke il shokigis el kontre arboro, e ruptigis ad el un de elua bela korni. La nimfo *Melissa* lore flegis e pansis la kontuzita kapo dil nutristino deal. Por rekompensar elu, la filiulo di Kronos rekoliis ita korno, grantis ad ol marveloza povi e donacis ol al nimfo havante kompatema kordio. Depos ta tempo, ica korno nomizesis la *Korno di Abundo*, nam, ye simpla deziro, ol plenigesis per omnaspeca havaji. »

« Kande mola lanugo florizis per
koliaro ek brunigit oro la vangi dil
filiulo di Rhea, e ke la evo
divenigabis il bel adolecanto, Zevs

destronizis sua patro e de lore
gubernis la mondo vice il. »

(Segun anciena libro pri Miti e Legendi)

LA KATINO E LA VERDA HANYUNO

*(Hike esas naraco dal Franca skriptisto dil XIXma yarcento di qua la nomo esis
Théophile Gautier e qua tre amis la animali, tote aparte ilua katino, quan il
nomizis siorino Théophile.)*

Siorino Théophile esis rufa katino havante blanka pektoro, rozea nazo e blua
pupili. El esis sat familiara kun me e ne jenesis por haltigar lor la paso dum la
repasto, la peco quan me portis de mea plado a mea boko.

Uladie, un de mea amiki, departante a voyajo por kelka semani, konfidis a ni
sua papagayo por sorgar pri lu dum sua absenteso. La ucelo sentante su
desorientizita acensabis, per la helpo da sua beko, til la altaĵo di sua perchilo e
lua okuli esis trublegata.

S-ino Théophile nulatempe antee vidabis papagayo ; ed ita animalo qua esis
nova ad elu, produktis ad el evidenta surprizo. Nemovante el regardis l'ucelo
kun astono : « Sen irga dubito, elu pensis, ico esas verda hanyuno. »

La katino saltis ad la infra parto dil tablo ube el establisabis sua observeyo. El
iris ad angulo dil chambro, rapidege, havante basa kapo, tensita spino e pronta
saltar bruske.

La papagayo observis la movi dal katino kun videbla desquieteso : lu herisis
sua plumi, bruisigis sua kateno, levis un de sua gambi dum agitar la fingri ed
akutigis sua beko sur la bordo di sua manjotrogo. Il havis l'impreso esar
minacata.

Tamen la katino, kun okuli regardante fixe al
ucelo, semblis dicar a su en parol-maniero
quan la papagayo tre bone komprenis :
« Quankam lu esas verda, ca hanyuno esas
probable saporiza disho. »

Elu kelke proximeskis ; elua rozea nazo
fremisis, el duime klozis sua okuli, ekirigis e
rienirigis sua ungli.

Subite elua dorso rondeskis , e per salto el
atingis la perchilo.

La papagayo vidante ke il esis minacata, klamis subite : « Ka tu dejunis,
Jacquot ? » Ita frazo tre pavorigis la katino qua bruske retrosaltis. Pistolago
pafata an lua oreli ne produktabus ad el plu granda teroro.

E l'ucelo qua intelektabis ke sua paroli esis sua maxim bona defensilo, klamis lautege :

« Ka tu dejunis Jacquot ? – Yes, yes. - Ed ek quo ? – Ek rostajo dil rejo. »

Pose il kantis per surdiganta voco :

Kande me drinkis klara vino,

Omno jiras, omno jiras en la taverno.

La katino, komplete stuporigata, desproximeskis pokope, segun semblo dicante a su ipsa : « To ne esas ucelo, to esas sioro, lu parolas. »

(Segun Théophile Gautier)

Vizito : La Siniorala Domo dil Navaro en Paris

Me trovis ca artiklo sur la dila jurnalo Franca « Le Parisien » e me judikis ke ol povas tote bone fitar por KURIERO INTERNACIONA.

JUVELO DIL PLACO DI LA KONKORDO

Artiklo redaktita da Christophe Levent

On vartis lu de plu kam du yarcenti ! Ol inauguresis recente da Emmanuel Macron, ca Siniorala Domo dil Navaro (Paris, VIIIma distrikto), monumento emblemal dil placo di la Konkordo, apertas nun olua pordi al publiko, kontre ke ol esis neacesebla depos la Revoluciono di 1789. Nunepoke, restaurata dal Centro dil monumenti nacional (CMN), la dicita edificio komencas nova chapitro di sua historio, ambiciante samatempe esar patrimoniala loko e loko di vivo.

Konstruktita lor la regno di rejo Ludovikus (Louis) XV (1715-1774), por harmoniizar ca placo, taepoke nomizita placo rejal, inaugurata en 1774, ca siniorala domo divenis unesme la mobleyo dil krono, shirmante la kolektaji rejal. Spoliata dum la Revoluciono, ol lore atribuesas al stabo dil Navaro qua okupos olu dum duacent e duadek e sis yari. En 2007, l'anunco dil programizita

Sis yari plu tarde, pos grandega ‘travalia’, ico es efektigita laboro. Kun du posibla vizito-cirkuiti, en la XVIIIma yarcento ed en la XIXma yarcento. La unesma plunjigas onu en la singladia vivo, prefere luxoza dil intendanti di la mobleyo quik de 1772.

Ideala teraso por le « selfie »

Un del maxim interesanta loko dil vizito esas hike : la « loggia », t.e. vasta balkono qua situesas opoze al Obelisko, e lua nekomparebla vidajo super Paris. « Lo esas grandega trumpo e me judikas ke omna amanti di Paris deziros ofrar a su ica perspektivo a la « Louvre » le « Invalides », la kayo di Orsay, la turmo Eiffel. Ni imaginez le splendida « selfies » sendota sur la sociala reti », dicas kun amuzo la prezidanto dil CMN.

Pro ke oportas vivar kun onua epoko, la moderneso, cetere, invitesis preske omnaloke en ca projekto. Numerala instrumenti interaktiva deskriptas la historio di ta loko e naracanta pri lua protagonisto okupas tota chambro. La vizito efektigas en perfekta autonomeso danke « konfidencario » olqua esas kasketo di qua la funcionado esas automatal.

15

AQUO-MELONO

Koldeta loncho en nia boko...

Ita kukurbitaceo es tote aparte prizata dumsomere pro lua substanco sukrizita e sendurstiganta.

Kom frukto de Afrikan origino, la sovaja aquo-melono esas tre diferanta de olta quan ni gustas hodie. Havante meznombra diametro ye 5 centimetri, ol posedas blanka karno, pelo quan on povas nur desfacile trancar e saporo tre bitra. Exkavuri tamen vidigis Egiptiana freski reprezentanta aquo-meloni tre simila ad olti quin ni konocas. En tombo deskovrita dum la XIXma yarcento, on mem trovis folii di ca frukto sur mumio. En 2019, Germana botanikistino, Susanne Renner, determinis la elemento DNA/ADN di ta folii, tale posibligante asertar ke la Egiptiani, plu kam 3000 yari ante nun, ja domestikigis ca sovaja frukto por donar ad ol samatempe olua sukrizita saporo ed olua reda koloro, qui, depos ta tempo, igis ol sucesoza. Olua difuzado komencis tam balde kam la VIIma yarcento, vers Hispania, plu tarde vers Chinia

du yarcenti pose. Ol atingis la cetera parto di Europa erste dum la XIIIma yarcento e la Amerikana kontinento dum la XVIma yarcento.

Segun lua botanikala nomo « *Citrullus lanatus* » l'aquo-melono esas nun kultivata en preske omna regioni di nia Terala globo, se nur la temperaturo ibe esas suficante varma. En Francia (ica artiklo ekstraktesas de Franca revuo NDLT), on trovas ol en la regiono Provencia (kelke plu kam 3000 tuni yarale), en transmara teritorii Guyana e Guadelupa por obtenar sumo de aproxime 17.000 tuni. Ico esas tre mikra produkto se on komparas ad olta di Chinia, unesma produktero mondala obtenante aproxime 80 milioni de tuni yarale (t.e. plu kam la duimo dil mondala produkto), ol sequesas da Turkia (4 milioni) ed Irania (3,8 milioni). L'aquo-meloni trovata sur nia establi venas precipue de Hispania, de Italia o de Usa.

NE TANTE REDA

Olta komprebla maxim ofte en nia lando, la *sugar baby*, havas pelo de obskura koloro verda e reda karno garnisita per kerneti nigra. Ma la aquo-melono reprezentasas per plura centi de speci en la tota mondo, per ofrar formi e kolori tre diversa : havante pelo zebro-bunta, marmorea o flava, havante ovala formo o flava karno (e.g.*sungold*). Depos kelka yari, hibridi sen kerneti mem kreesis. Existas anke varietato de aquo-melono qua povas konsumesar nur kande ol esas koquita. Onu nomizas ol « gigérine », « barbarine », « citre », o tote simple « aquo-melono por konfitajo », nam ico esas olua precipua utiligo. Onu trovas ol hodie preske nur en Provencia, ube cetere ol kultivasas.

Lua pezo diferas de varietato ad altra, ma la meza nombro esas 3 til 4 kilogrami po frukto, mem se certena specimeno atingas plura deki de kilogrami. La maxim grosa aquo-melono enregistrita che la Libro dil rekordoj rekoltis en Usa dum la yaro 2013ma e pezas 159 kilogrami ! Por kreskar, ca frukto bezonas multa varmeso pro ke la grano ne jermifas sub 20° Celsius e la frukto kande lu formacesas, anke ne toleras la koldeso. Or lua kultivado havas duro de kin monati, to quo igas ol desfacile kultivebla en gardeno, sen mencionar ke ol pluse bezonas multa spaco (cirkum 9 metri-quadrati po plantacajo).

VERA TANKO DE AQUO

La fakto ke la aquo-melono konstitucesas per 92% de aquo ne signifikas ke ol esas sen saporo ! La

varietati quin onu trovas maxim ofte sur la stal-tabli havas aproxime la sama saporo, ma por juar lua sukrizita saporo, lua koldeteso e lua krakanteso, oportas tamen selektar melon-aquo juste matura. Taskope, lua pezo es la maxim bona indico : la frukto devas esar pezoza, densa, e resonar kande on frapas sur ol per la plata latero dil manuo, e la pelo devas esar glata e brilanta.

Sika o moldinta pedonklo revelas frukto qua koliesis depos longa tempo, e konseque karno kelke velkinta. Tota aquo-melono povas konservesar til du semani en koldeta chambro. Pos esir entamata, oportas konservar ol en koldeta loko e konsumar olu rapide, tante plu juste se ol kompresas en kubi o lonchi.

L'aquo-melono nulatempe esas plu bona kam kande ol esas fresha, gustata en peci sukoza jus distranchita, mem kun olua kerneti. Ol transformesas anke sucesoze a glacio, sorbeto, kolda supo o saladi, en qui ol fitas bone kun la fresha fromaji (ek kaprino e « feta », tote aparte), la sikigita anado-karno o mem la krabo. Koncerne la frukti, ol asociesas sucesoze al melono, al frago, ad ica omno on adjuntas minto e kelketa pipro. On pensez anke tranchar ol a ronda lonchi e dispozar sure mikra frukti reda, por « pizza » nekustumal e sen koquado ! Olua granda konteno ek aquo posibligas ad ol nur desfacile koquesar, to quo, ultree, perdigus al ol parto de lua nutriva trumpi (vitamino C e kalio, precipue), ma anke aquizanta, sendurstiganta e kontreoxidiganta.

(artiklo redaktita da *Manon Wild*)

Eterna sorcistini

Kelki de eli esas facinanta ed atraktivanta, altri esas danjeroza e malefikanta... La sorcistini esas parto de lo imaginata populal. Kom la temo di multanombra legendi, ica kreuri profitas nun nova yuneso populara.

Kande arivas la tempo di « Halloween », eli divenas tre famoza. Pintoza chapelo

www.alamy.com - BBNBG2

ORIGINI DIL MITO

Se on volas trovar l'ancestro dil alegorio di la sorcistino esas ulo simila al deziro dechifrar la nesondebla misterio koncernante l'origino dil deaji feminala. Ambi existas depos ke la homaro luktas kontre la morbi e la naturala plagi.

Dum plura yarmili, la deino di la kreado perceptesis kom suprega potente dominacante la sakra energii dil vivo e dil morto per lua povo stimular la fertilesa e nutrar la tero (Inanna en Mezopotamia Antiqua, Isis en la civilizuro

e granda mantelo, kaldrono rubandizita per araneo-teli e palia balayilo : la emblemis dil sorcistino videsas evidente en la vetrini por pavorigar (ed atraktar) yuneti e genitori per mixar ecito e pavoro.

Depos tre fora tempi, ita mulieri havante okulta povi sempre ocilis inter admiro e repulso. Ma lia historio konocis tragediala epoko kun la teroriganta chasado kontre la sorcistini, qua produktis horrorinda nombro de viktimi inter la XVma e XVIIma yarcenti, en granda parto di Europa. Pos lia rehabilito dum la XIXma yarcento, eli, hodie, itere interesas la homi, danke precipue la televisiono e la cinemo, til la grado divenar nova simboli dil feminismo.

LA

Egipciana, Astarté en la lando Kanaan, Diana por la tribui latina, edc.). En Mez-Oriento, lo esis tre ofte homini qui praktikis la rituario dil kulti. Ka povas esar ke ta sacerdotini dominacante la sakra arti esez la maxim anciena ancestrini di la sorcistini ?

En la granda decendantaro di savoza mulieri qui trairas la yarcenti e la civilizuri, Kirke esas una del unesma sorcistini mencionita en texto. Ca bela magiistino dil *Odiseo* da Homeros sorcas la homuli dil akompanant esquadro di Odissevs per drinkigar da li magiala drinkajo qua transformas li a porki.

La vorto « sorcistino » ne existis dum la Antiqua Epoko Greka e Romana. Lu aparas dum la Mezepoko kom veninta de la Latina vorto *sortorius* « dicanto di sorci ». Itaepoke, la balayilo (sexuala simbolo maskula ? Imajo di la hemo ?) divenas emblemo di ca matroni qui konocas la sekretajo dil planti e savas preparar sorgoze pocioni. Ja citita en la medikala teksti Greka e Latina, « Abrakadabra ! » esas formulo de origino Hebrea, qua signifikas « La Omnopovanto dominacez la quar elementi », pronuncata lor protekto-ritui kontre morbi. Plebeyi same kam siniori konsultas ca depozarii di farmakopeo e di ancestrala savaji, qui oficias necelite kom akushistini e risanigantini. Nulu ja havas la mal ideo bruligar eli.

LA KOMENCI DIL PERSEKUTADO

Omno divenas plu komplikita kande Europa frapesas per serio de kalamitati : nigra pesto, famini, militi pro teritorii e religii, edc. Ka la sorcarto esus la kauzo di ta plagi ? Komence, la Eklezio havas altra sucii plu importanta koncernante la katarista e vaudana herezii qui minacas olu. Ma la situaciono divenas diferanta quik de 1326 kun papo Ioannes XXII qua, persuadita esir viktimo pro proba di sorcado, permisas per bulletro persekutar la sorcisti.

Cent yari plu tarde, ca fenomeno atingas sua tota ampleso. La nova papo Innocentius VIII, akuzas ti qui praktikas la sorcarto « destruktas la genituro dil mulieri, la mikra animali, la rekoltaji di la tero, la vitberi dil viteyi e la frukti dil arbori ». Por helpar la judiciisti dil inkuiziciono lor lia trako kontre la partisini di Satano e konfesigar lia krimini, verko publikigesas en 1486 : la

Malleus Maleficarum (Martelo dil sorcistini). Kunredaktita da du inkuizitori dominikana, nome l'Alzaciano Henri Institoris (Heinrich Kramer) e la Baseloano Jakob Sprenger, lu kontas la pseudo-certaji koncernante la magio e la sorcisti, o prefere la sorcistini. Quale sempre la habitantaro, bezonante trovar pekopro, atakas lua membri maxim vundebla : la mulieri. Kredema, impresema, ecesiva, babilema, febla mentale e korpale...lia naturo irigas eli aden la brakii dil diablo, segun ca manulibro. La violenti rekomendata por obtenar lia konfesi esas neimagineble kruela.

LA CHASADO AL SORCISTINI

La Eklezio interdiktas ca texto quar yari pos lua publikigo, ma ol tamen difuzesas ye 30.000 exempleri dum nur kinadek yari. Malgre lua interdikto, la malajo efektigesas. Surbaze di simpla suspekti o di kalumnioza denunci, homini sovente vidva, sen filii od evoza povas akuzesar pri sorcarto e mustas lore justifikar su koram la judiciisti. « Responder a vicino, parolar laute, havar forta karaktero o sexualeso kelke tro libera, esar jenantino irgamaniere suficiis por endanjerigar onu. [...] Esis suspektinda tro ofte ne asistar la meso, ma anke esis suspektinda sempre asistar ol, suspektinda la fakto assemblar su konstante kun amikini, ma anke vivar tro sola », explikas Mona Cholet en elua verko *Sorcières, la puissance invaincue des femmes* (Sorcistini, la nevinkebla povo dil mulieri) (2018). Inter la XIVma e XVIIma yarcenti, Europa subisis plu kam 110.000 procesi pri sorcado ed onu evaluas ye nombro situata inter 60.000 e 100.000 la kondamniti a morto-puniso pro ta fakti, inter li esas 85%

de mulieri. Un de le unesma e maxim famoza esas certe Jeanne d'Arc, bruligita dum 1431 en Rouen.

LA RIFAVORO

Necesesos vartar til 1682 por ke (en Francia) edikto da reĵo Ludovikus (Louis) XIV finigez ica kolektiva foleso per deklaras ke la sorcarto esas « nerealala ed inventita ». Se l'imaĝo pri la homino esas durive febligita, la sorcistino koncerne elu duras popularizar la rakonti por infanti, ube el rivalas kun la bona feino. Dum la XIXma yarcento, la historiisto Jules Michelet, en lua libro *La Sorcière* (La Sorcistino), rehabilitas el kun « himno a la muliero, bonfacanta e viktima ».

Dum la XXma yarcento, segun quante el popularas, elu livas lo imaginata mital e religial por invitesar sur la skreni, ube el povas adoptar un de la du aspekti fixigita lor la Renesanco: olta di olda muliero rugizita, leda e pavoriganta, havante falanta mami ed herisita hari, od olta di yuna sedukterino sensuala havante longa hararo, sovente rufa e loklizita. Elua alta

chapelo nigra e pintoza esas heredajo dil kapvesto infamiganta quan koarktesis surhavar la Judei dil mezepokal Europa e dil islamala mondo. Komence malefikanta en la unesma longa filmo desegnita *Blanche-Neige et les Sept Nains* (Blanka-Nivuro e la sep Nanuli) (1937), el divenas devota hemo-muliero en la Usana serio *Ma sorcière bien-aimée* (Mea amata sorcistino) (1964-1972).

Kom eterna mixuro ek pavoro ed admiro, la sorcistino duras esar persono tre romanala. Mary Poppins (1964), Kiki la mikra sorcistino di la samnoma longa filmo desegnita Japoniana (1989), la fratini Halliwell di la serio *Charmed* (1998-2006) od Hermione en la « saga » *Harry Potter*, ita fiktiva heroini ridonis lua digneso al alegorio dil sorcistino, revendikata hodie da kelka feministini. « Ni esas la nepotini dil sorcistini quin onu ne sucesis bruligar », klamas elti qui rekomendas l'emancipo de la patriarkeso e la proximigo al naturo.

(Artiklo publikigita en la revuo *Les veillées des chaumières*)

TAO-TE-KING

Sequo duadek-e-sisesma

LXV

Ti qui olim esis habila

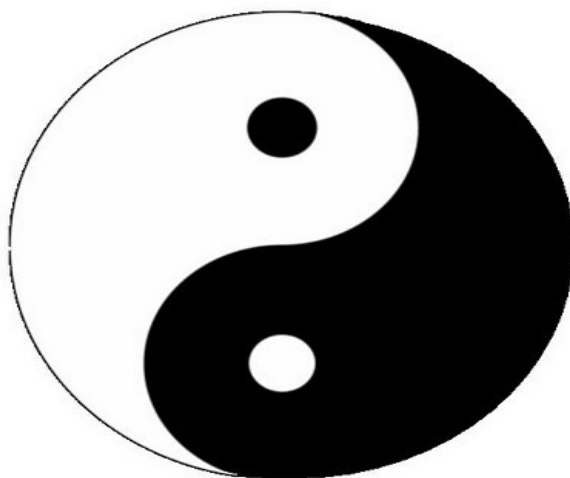
Por guvernar segun la SENCO

ne agis lo dum lumizar la populo

ma kontree dum mantenar lu en sua stulteso.

Se la populo esas desfacile guvernebla,

lo esas pro ke lu savas tro multe.

'Itaque' ta qua direktas la Stato per la moyeno dil savo
ita facas sua desfortuno.

Ta qua ne direktas la Stato per la moyeno dil savo,
ita facas sua fortuna.

Ta qua konocas ca amba punti posedas ideala regulo por kondutar.

Sempre egardar ica ideala regulo, ico esas la VIVO misterioza.

La VIVO misterioza esas profunda, extensita,

diferanta de omna kozi ;

ma, fine, lu genitas la granda suceso.

(Duro sequos)

Sioro Vento e Siorino Pluvo

Rezumo di lo preirinta : *Povra muelisto di qua la spozino esas malada e qua dronesas en mizero advokas sioro Vento. Ilta venas ed askoltas bonvolante la rurano.*

-Timez nulo, dicis la damo ; la bruiso di mea paroli dormigos li per

plu bona dormo. Me esas siorino Pluvo, a qua tu ofte sendis advoki.

Kin minuti ante nun, me esis ankore ye okacent « toise »-i (mil e kinacent metri cirkume NDLT) super la tero, 'itaque' me esas kelke aturdata pro mea falo. La sinioro dil vicina kastelo klozis a me lua pordi e fenestri; ma me venjis me per humidigar tiloste lua sentineli. En tua hemo me trovas krevisuri an la muri, vitro-folii ruptita ed apertata pordo; pro to me prizas tua palio-domo, e me memoros tua bona acepto. Se me povas helpar tu irgamaniere, profitez la okazono; demandez a me to quon tu volos e me donos ol a tu.

-Siorino Pluvo, respondis la muelisto, quon me povus demandar a vu, se nur voluntar falar du o tri foyi semnale sur la legumi di mea gardeno?

-Ho ve! mea amiko, la damo dicis, me ne kuras tra la mondo quale me volus lo. La bela tempo dil diluvio esas pasinta. Sioro Suno esas plu forta kam me e retropulsas me aden mea groto singlainstante. Pri siorino Luno, depos Adam me probas divinar kad lu esas favoroza a me o kontrea, e me ja ne povis klarigar ca kozo: ma kun la helpo dil astronomiisti me bone esperas saveskar juste, til tri o quar mil yari pos nun, quala esas lua intenci koncernante me. Omnaloke on esas neamika a me, ecepte en tua hemo. Me inkluzesas dum la du triimi dil yaro; ma me sendos a tu mea rosi dil matino e la mikra nubi a qui me donas posibleso eskapar inter du sunala radii. Se tua spozino o tua filio frapesas per irga desfortunajo, voluntez informar me pri co; me grantos mea protekto a li.

-Ha! Siorino Pluvo, klameskis Jean-Pierre, protektez li quik: mea spozino esas malada, e se eventus ke el perdez la posibleso alaktar, mea mikra Pierrot mortos pro co.

-Oportus komencar per dicar lo a me, respondis la damo. Tu esas ne-habilulo, Jean-Pierre. Me mustas departar tre rapidamente por irar humidigar la planaji di Normandia e dil regiono Beauce. La suno balde venos por sikigar mea tota laboruro. Adio honesta Jean-Pierre. Me habitas en mea groto dil Westo, an la rivo dil maro. »

Siorino Pluvo glitis tra la mi-apertita pordo, e lasis su falar adsur la fundo dil valetto. Un horo pose, la vangi dil Aurora redeskis. La spiriti dil Pluvo parolis min laute. La rivereti esis nun nur aquo-reti qui dicis nulo; la sono dil klosheti extingesis pokope. Granda sunradio balde desaparigis la nubi, e la muelisto intelektis ke siorino Pluvo retretis aden elua groto dil Westo, an la marbordo.

Jean-Pierre ekiris lore sua kabano, ed iris a la mueleyo. Ilu trovis ibe lo necesa por plenigar du saki de farino. Il kuris pose al gardeno, e lu koliis ibe latugi e kauli qui kreskabis en ca loko. Il transportis la farino adche farmisto, qua donis a lu du arjenta monetopeci pezoza, ed il vendis la legumi en la merkato. Ilua spozino ankore dormis kande il retrovenis adheme, kun ligna fasko sur ilua shultri, pekunio en lua posho, e bona provizuri en lua korbo.

III

La spozino di Jean-Pierre, dorminta til la matino, audabis nek la vento nek la pluvo. Elu tre astonesis saveskar ke la mueleyo funcionabis dum la nokto, e samatempe vidar la pekunio e la provizuri adportata da elua spozulo. Elua dormo ja accelerabis elua risanesko. La joyo quan el havis pro ca fortuneza novaji kontributis ridonar ad el bona sanesala stando. Tamen Jean-

Pierre dicis nulo ad elu pri la du
extraordinara viziti quin il aceptabis.

-Claudine, lu pensis, esas plu
inteligenta kam me ; ma el esas
kelke babilema. Elu dicus mea
sekretajo ad elua kunparolantini, ed
ico povus detrimentar me. Dum la
sequanta dii, la mueleyo funcionis
vespere e matine ; la roso falis aden
la legum-gardeno. Jean-Pierre vivis
e manjis bone. Ilua spozino rihavis
forteso, e la mikra Pierrot divenis
rozea e fresha quale apipomo. La
feliceso e la gayeso retrovenabis en
ta domo. Uladie, la sinioro dil vicina
kastelo preterpasis la domacho di
Jean-Pierre dum irar a chaso. La
siniori di ta tempo juis granda povo.
Kande li esis benigna, li igis felica
lia vasali ; ma kande li esis maligna,
li praktikis omnaspeca tiranaji e

kruelaji a la kompatinda rurani. Or
ilta di qua Jean-Pierre esis vasala
havis harda kordio ; ilu tre prizis la
pekunio, e por aquirar ol il opresis
sua dominacati per imposti. Ilu
pagigis li per multa inventuri
vexanta. Dum vidar lua sinioro, la
muelisto timeskis, nam ca vizito
anuncis nulo bona ad il.

-Heus ! Jean-Pierre, klameskis la
barono dum restar surkavale, tu
debas a me sis monati de imposto.
Lo esas dek skudi quin me igos
querar morge da mea intendanto.

Sinioro barono, respondis la
muelisto, voluntez grantar ankore a
me fristo de tri monati. Mea spozino
esis malada, e se me donos a vu
dek skudi, co esas omno quon me
posedas ; posrestos nulo a me.

(Duro sequos)

NIA POEZIALA ANGULO

LA SIRENO

Sub la movi, o l'iraci
Di la maro, sub la grondo,
O sub salti dil blu ondo,
Kalme stacas bel palaci.

Ma yen nun sur l'aqua spaci
Navo, qua vol per cirkondo
Vizitar la tota mondo ;
Quik, sequante lua traci

Yen Sireno : el plezuras,

El petulas nud, e luras

Ondifante fier hararo :

« Qual vol esar mea pajo ? »

Dil kru-mastro yen mesajo :

« He ! lu klamas, vir' al maro ! »

Da Theodore AUBANEL (tradukita da Andreas Juste)

HOMEROS

L' ILIADO

Rezumo di lo preirinta:.. Pos ke lua fratulo Ménélaos vundesis, rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a milito balde komenconta. Eventas ke Hektôr defias la Akhaiani e Menelaos volas luktar kontre il, ma lua kompanuli impedas lu aceptar ica kombato quan li opinionas esar tro riskoza por Menelaos. Ma fine Aias ed Hektor rezolvas interafrontar. Tamen, la kombato cesas instantale pro ke nulu povas esar vinkanto. La kombati pluduras e Zevs intervenas favore al Troiani. La rezultajo esas necerta. La rejo dil Dei esas tre deskontenta pro eventuala revolto da Hèrè ed Athènè ed intencas reaktar severe. Il donas avantajo al Troiani. Pose la Akhaiani debatas pri la rezultanta situaciono e li fine rezolvas irar adche la heroulo Akhillevs. Ca granda militisto donas kordiale la bonveno a li en sua hemo e li negocias tre

oportuna kondicioni por ilu en la skopo instigar il itere partoprenar la kombati favore al Akhaiani.

Il havas tri filiini en lua richa domi : Krysothémis, Laodikè ed Iphianassa. Tu forduktos, sen grantar doto ad elu, elta quan tu preferos, aden la domi di Pèleus. Lu esos ilu qua dotizos el quale nulu antee dotizis sua filiino, nam il donos a tu sep urbi tre famoza : Kardamylè, Enopè, Hira havante verdesanta prati, la deala Phèra, Anthéia havante dika pastureyi, la bela Aipéia e Pèdasos richa ye viteyi. Omni esas an la litoro, proxim la sabloza Pylos. Lia habitanti havas abunde bovi e bestio-trupi. E, per lia donaci, li honorizos tu quaze Deo ; e, sub tua

ceptro, li tributos riche a tu. Ed il donos ica omno a tu se tu despozas tua iraco. Ma se l'Atreido e lua donaci esas odiinda a tu, adminime kompatez la Panakhaiani opresata per chagreni en lia kampeyo e qui honorizos tu quaze Deo. Certe, tu debos granda glorio a li, e tu mortigos Hektôr qua venos renkontre a tu e qua fanfaronas ke nul Danaano, quan la navi adportis adhike, povas komparesar ad ilu.

Ed Akhillevs havante rapida pedi respondis ad il :

-Dealà Laertiade e tre subtila Odyssevs, oportas ke me dicez klare to quon me rezolvis e to quo realigesos, por ke vi ne insistez singlu suafoye. Ilta qua celas sua penso en sua anno e ne dicas la vereso esas plu odiinda a me kam la solio di Aidès. Konseque me dicos to quo semblas a me esar preferinda. Nek l'Atréido

Agamemnôn, neanke la cetera Danaani persuados me, *quoniam* nule esis utila a me kombatar sen halto la militisti enemika. Ta qua restas en la kampeyo e ta qua kombatas kurajoze havas sama parto. La poltrono e la bravulo obtenas la sama honorumo, e la ocianto mortigesas same kam ta qua agas. Nulo posrestis a me sufrir malaji en nekontebla nombro e riskir mea anno dum kombatar. Quale l'ucelo qua portas a lua senpluma yuni la nutrivi quin lu rekoliis e de qui lu konservis nulo por su ipsa, me pasis sen dormar sennombra nokti ; me luktis kontre la viri dum sangoza jorni, por la skopo di via mulieri ; me devastis, per la helpo da mea navi, dek-e-du urbi, domi dil homi, surtere, me kaptis dek-e-un urbi cirkum la fertila Ilios ; me adportis de ta omna urbi mil kozi precoza e splendida, e me donis omno al Atréido Agamemnôn, dum ke sidanta cirkum rapida navi, il disdonis de oli nur minima parto al Reji ed al chefi e rezervis por su la maxima parto. Adminime iti konservis to quon il donis a li ; ma de omna Akhaiani, nur a me il prenis de me mea rekompenco ! Lu joyigez do pro ta muliero e lu juez pro elu ! Pro quo la Argiani kombatas la Troiani ? Pro quo la Atréidi duktis adhike ca grandanombra armeo ? Kad ico ne esas pro Hélénè havante bel hararo ? Ka li esas le unika de omna viri qui amoras lia spozini ? Singla viro saja e benigna amoras la sua e sorgas elu. E me anke, me amoris elca en mea kordio, quankam el esis kaptitino. Nun ke de lua manui, il arachis de me mea rekompenco, e ke lu furtis el de me, il ne persuados me, nek ne plus trompos me, nam me esas avertata.

Lu deliberez kun tu, ho Odyssevs, e kun la cetera Reji, en la skopo forigar de la navi la ardoroza flamo. Ja il facis sen me multega labori ; il konstruktigis e kavigis fosato profunda e larja, protektata per palisi. Ma, tamen, il ne sukcesis retenar plu multe la violento dil ocidero di homi Hektôr. Kande me kombatis meze dil Akhaiani, Hektôr ekiris nur rare la muraro. Apene lu

audacis irar avan la pordi Skaies e proxim la Fago. Ed il vartis me ibe unfoye, lore apene lu povis eskapar mea impetuo. Nun pro ke me ne plus volas kombatar la deala Hektôr, morgo, pos sakrifikir a Zevs ed ad omna Dei, me tranos al maro mea kargita navi ; e tu vidos, se tu volos lo e se tu sucias pri co, mea navi flotacar, quik de la matino, sur la fluo Hellespontos fishoza, per la vigoroza esforto dal remanti.

(Duro sequos)

TILL STRIGOSPEGULO

La duadek-e-kinesma rakonto

Dicas, quale interdiktisas a Strigospegul' la dukio Luneburgo e quale lu tranchas sua kavalo e stacas en ol.

En la lando Luneburgo, en Celo, ibe Strigospegul' agis aventuroza bubajo. Tale ke la dukio di Luneburgo interdiktis a lu la lando e, se on trovus ilu en ol, onu kaptez il e pose pendigez ilu. Pro co Strigospegul' tamen ne evitis ca lando. Kande lua voyirado duktis lu adibe, il kavalkis od iris tamen tra la lando, mem se li ne deziris co irgakuste.

Eventis ulatempe, ke Strigospegul' volis kavalkar tra la dicita lando Luneburgo. Lore la dukio renkontris il. E kande il vidis, ke lo esis la dukio, lore il pensis : « Se ilta nun esas la dukio e ke tu fugeskos, lore il igos preterkavalkar tu per sua galopuli e stange li pikos tu sur tua kavalo. Lore do venos la dukio iracoza e pendigos me an arboro. » E konseque il pensis pri rapida desintriko e decensis de kavalo e quik apertis sua kavalo per tranchar la ventro a lu ed il ekvarsis la internajo dil bestio e stacigis su en la trunko. Kande nun la dukio kun sua akompananti venis kavalkanta a la loko, ube Strigospegul' stacis en la ventro di sua kavalo, lore la servisti parolis al dukio : « Videz, sinioro, hike Strigospegul' stacas en pelo di kavalo. » Lore la princo kavalkis vers lu e dicis : « Strigospegul', ka tu stacas ibe ? Quon tu agas hike en la kadavro ? Ka tu ne savas, ke me interdiktis a tu enirar mea lando, e ke se me trovus tu en ol, me pendigos tu an arboro ? » Lore Strigospegul'

paroleskis :
« Ho, maxim afabla dukio e princa sinioro, me esperas ke vu indulgos mea vivo. Me tamen ne agis tante male til la

grado esar pendigota. » La dukio respondis a lu : « Venez proxim a me e dicez a me tua senkulpeso. E quon do tu intencas per co, ke tu stacas tale en la kavalpelo ? » Strigospegul', venis a lu e respondis : « Vua afabla ed altaranga princa sinioro ! Me sucias pro vua desfavoro e timas multege. Dum mea tota vivo me ja audis, ke omnu havas paco inter sua quar planki. » Lore la dukio rideskis e parolis : « Ka tu nun future restados exter mea lando ? » Strigospegul' dicis : « Afabla mastro, quale vua princa sinioro volas. » La dukio kavalkis fore de il e parolis : « Durez esar tala, quale tu esas. »

E Strigospegul' saltis rapidamente adexter la kavalo per un salto e dicis a sua mortinta kavalo : »Danko a tu mea kara kavalo, tu salvis mea kolo e konservigis mea vivo. E pluse tu rihavigis a me afabla sinioro. Kushez nun hike. Plu bone esas ke la korvi manjachos tu prefere kam li manjus me », e tale lu kuris pede adfore.

(Duro sequos)

Tempo

LA CHANJO DIL KLOKI PERMANAS

Dufoye singlayare la tempo duras chanjesar en Europa pro ke on faliis interkonsentar pri komuna aranjado.

EUROPA / Depos la 28ma di marto 2021, omna horloji di Europana Uniono avancis ye un horo quale kustumale omna yari dum la printempo.

Ico memorigas la Europani ke la somerala tempo ankore existas quankam politikisti deziras lua supreso depos plura yari.

Ma ol pluduras vivar. Quale kustumale dum la lasta sundio dil monato marto la kloki chanjesis. La vespero subite divenis plu longa e la sunlevo eventis 1 horo plu tarde. Inverse dum la lasta sundio di oktobro la jorno semblas esar plu kurta ye un horo.

Dum la monato marto 2019 la Parlamento Europana votis por cesigar la somerala tempo quik de 2021. Lu sustenesis dal Europana Konsilantaro – la ministri reprezentanta la 27 membra stati di Europana Uniono. Ma, por efektigar ca aranjado, la triesma instanco, t.e. la Europana Komisitaro, devas anke konsentar pri to, ma ico ne eventis.

La Komisitaro qua konsistas ek un komisario di singla lando ultre la prezidanto dil Komisitaro, judikas ke kaoso produktesus se la somerala tempo abandonesus. Nome, esas landi qui ne volas renuncar ol : Irlando (pro lua ligili a Britania), Portugalio, Italia, Grekia. La 27 landi devos lore rezolvar ka li volas chanjar la kloki dufoye yarale o durar esar dum la tota yaro ye la normala tempo o ye la somerala tempo. Ico povus produktar serioza problemi pro la transfrontiera trafiko, e.g. la vari per la fervoyo ed anke la aerala trafiko subisos grandega defii. Pluse, la landi dil sama oficala tempozono devos konkordar pri la tempo adoptota future. Nome, la Mez-Europana tempozono oficala kontenas Germania, ed anke Francia e Polonia. Se la Germani adoptas la somerala tempo dum la tota yaro, la Poloniani esos kontenta, nam la vintrala tempo oficala, ibe, tardesas preske ye un horo kompare al vera sunala tempo di Polonia. Opozite, Francia qua ja avancas ye un horo kompare lua vera sunala tempo ne aceptos lo. E se on mantenas la vintrala tempo, la Poloniani ne aceptos lo. E tale onu ruptos la uneso tempala desfacile aquirita pos la milito.

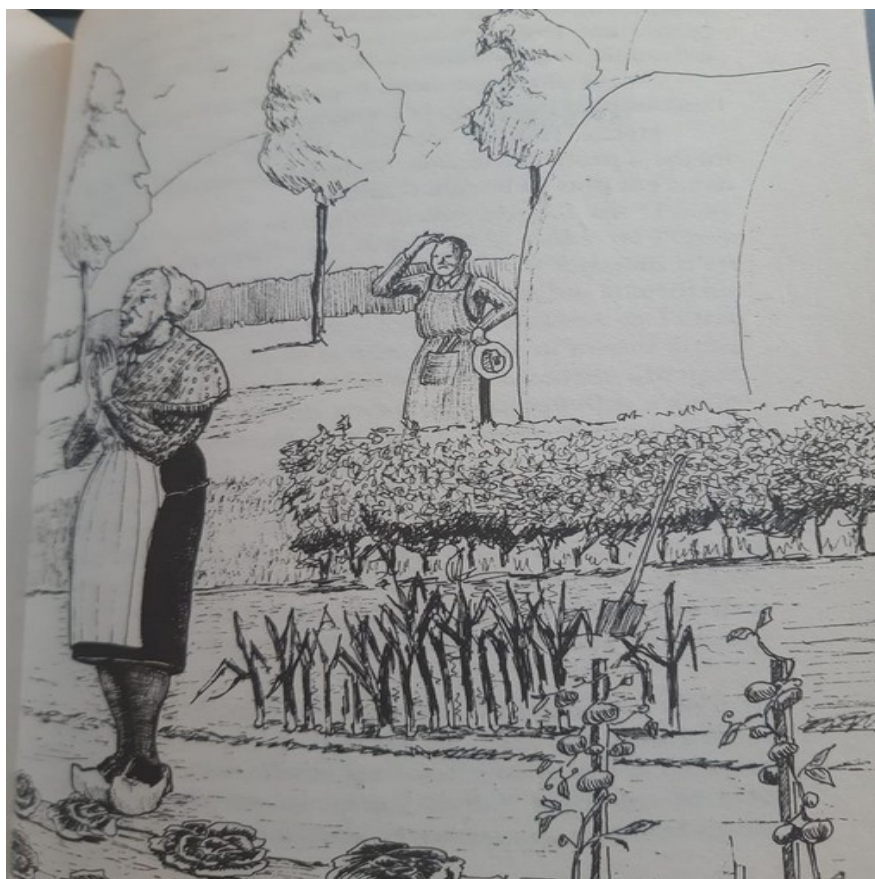
Ica desoportun afero komencis en 2018 kande EU/UE organizis voto sur la interreto. Omna civitani dil Uniono povis votar, e 84 po cent de la 4,6 milion gehomi qui agis lo deziris renuncar la somerala tempo. La elektanti esis precipue Germani ed Austriani.

La chanjo dil kloki enduktesis dum la yaro 1974ma lor la krizo dil petrolo. Avancante la tempo de un horo l'intenco esis obtenar posdimezi e vesperi plu klara, talmaniere ke onu bezonus funcionigar erste plu tarde la lumo. Pose, onu konstatis ke la energio-sparado esis mikra.

Ne semblas ke ca problemo solvesos balde. Tale Europa Uniono pluduros avancigar e tardigar la horloji dufoye dum la yaro.

xxxxxxx

La « verda » manuo di Thérèse

Inter la granda planaji di Francilia e Bretonia, extensesas regiono havanta forta kolini, vestizita per pini, fagi e querki, interruptata per pastureyi por kavali, cereal-agri e bosketi. En la kavajo dil valeti kuras riveri por truti. Ici esas la ravisanta peizaji dil regioneti Ouche e Perche, en la extrema sud-esto di Normandia.

En Mortagne-au-Perche, dum la yari 1970ma, vivis olda siorino prenomizita Thérèse qua havis

« verda manuo » (t.e. qua prosperigis la planti NDLT). Icon asertas ankore nun, Gaston Libel qua komprabis de el tri hektari ek fertila sulo.

La vendo-akto stipulis ke la kompranto lasis al vendanto la uzado di anciena konstrukturo cirkondata da mikra gardeno, dum vartar ke liberezez plaso en la oldeyo di la lokala departemento. Tale Thérèse, pri qua la vicinaro dicis ke el esis kelke sorcistino, vivis dum ula tempo proxim Gaston Libel, retretinta

Parisano qua certesis esar apta igar profitoza la kultivado di la tri hektari posedata da il.

Gaston impulsis tre serioze ilua entraprezo. Il kompris potentia agrokultivala vehilo e varsis sterko, dungo e insekt-ocidanta produkturi. Il konstruktigis impozanta teplico e plantacis multanombra fruktarbori. Koncize, il utiligis la maxim moderna moyeni. Singlafoye kande Thérèse regardis lu laborar, el volis donar konsili ad ilu. Gaston tedegesis pro co e reprimandis elu tre harde.

Ye la dio kande Gaston Libel extirpis la hegi ek sambuko pro ke il ne prizis liaodoro, same kam altra bushi aromatoza di qui il ne intelektis la utileso, la oldino qualifikis lu kom « gardenisto di opereto » ! La Parisano anke deprenabis la bordumi ek nasturtii* (latine : *tropaeolum majus*)-i proxim sua domo. La planto-lausi e simila insekti, tante gurmanda pri ca flori havante fortodoro, do saciesis per la saladi !...

Pos kelka monati, kande Gaston Libel komparis sua kultivuri ad olti dil mikra gardeneto di Thérèse, il mustis agnoskar ke la olda siorino havis plu « verda manuo » kam ilu ! Elua fazeoli ed elua pizi esis splendida, elua saladi nekomparebla. Lore, Gaston aceptis divenar la dicipulo di Thérèse. Il notis la instrukcioni di sua docistino, ofte plu proxima al alkemio kam al agrokultivo...

Oportis semar ula planto dum la tempo dil plena luno, ul altra dum sika vetero. Ula arboro-speco ekpulsis aparta parasito. Pos yaro sen nivuro, oportis facar ico e ne ito... Ca benigna avino konocis miraklatra instrukcioni por omno ! El iris til pozar sua manui sur certena planti. Por acelerar la maturesko dil tomati, elu advokis la suno ! La arto gardenkultivar dil oldino havis magiala traiti... La retretinto esis samatempe astonegata ed admiranta !

Kelkafoye, quik de la sunkusho, Thérèse benedikis plantacaji per murmurar magiala kanti. Kande yuna kreskajo ne desvolvesis, eventis ke el genupozis e pregis...

Pos plura monati, la legum-gardeno di Gaston divenis un del maxim bela di ca komono.

Ho ve ! Thérèse mortis. Gaston Libel probis profitar de elua lecioni. Malgre ilua omna esforci, la gardeno ne plus havis olua beleso dil antea yari.

XY.

La tombeyi naracas la populizo dil saxona Anglia

Amasala e subita invado kun etnala netigado quale asertas la samtempani di ta event, o lenta infiltrado kun asimilo dil aborijeni quale pensas lo hodie la ciencala esploranti ? Nova laboruri, fundamentizita sur la studiajo en 3D dil bazo di la kranio, revelanta pri origino geografial, apogas la duesma hipotezo. Per komparar 236 homi ekstraktita del Anglosaxona tombeyi qui dispersesas tra

Anglia, tri antropologiisti dil universitato Simon-Fraser (Burnaby, Kanada) e dil universitato di Sydney, Australia, montras ke du triimi til tri quarimi de la mortinti enterigita dum la unesma tempi dil frua Mezepoko (410-660) esas de kontinentala origino, kontre ke la proporciono di la lokani klimas inter 50 e 70% lor la yari 660-889. Ita evoluciono sugestas bone la kulturala adaptado pokopa – ma frua – dil habitantaro Kelta-Romana, e ne lua brutala remplasigo.

KA VI KONOCAS LA GEMOTERAPIO*

Min konocata kam l'aromaterapio* (la esencala olei) o la fitoterapio* (la planti), la gemoterapio* (flegesar danke la burjoni) tamen revelesas kom esante efikiva. Doktoro Morel, fitoterapiisto, informas ni pri ca temo.

La supozata bonfaci dil burjoni, sprosi e radiketi konstitucas la gemoterapio. Ita medicino teoriizesis da doktoro Pol Henry, Belgiana mediko, departante de la yari 1950ma. Dum duadek yari, il efektigis experimenti klinikala kun diversa burjoni. Hodie, la praktikisti, homeopatiisti, fitoterapiisti e naturopatiisti apogas su sur lua studiaji.

La burjono koncentras la forteso dil futura planto

La embrionala celuli di burjono koncentras la tota forteso dil futura planto o dil futur arboro, t.e. la totajo dil aktiva substanci quin on trovos ye la nivelo dil stipo, dil folii, dil flori, dil branchi e dil kortico. La burjoni revelesas kom esante richa ye yuna nutrimenti (nutranta elementi), precipue sukri di kresko e diversa aminoacidi* (la « briki » qui posibligas fabrikar proteini), oligoelementi* (mikra elementi), edc.

Preparo dil burjoni

Pos rekoltesar, la fresha burjoni pozesas por macerar en mixuro de alkoholo, aquo e de glicerino (existas altra procedo kun alkoholo

e glicerino ma sen aquo), ica kombinuro posibligas ekstraktar de ol la rezinoza substanci. Pos tri

semani, la dicita preparajo filtresas en la skopo obtenar « matra maceruro ».

Existas aproxime kinadek ekstrakturi de burjoni disponebla en apoteki, vendeyi pri ekologiala produkturi o pri dietetikaji, exemple sub la fabrikmarki Vitaflor o HerbalGem.

Tre majoritatile, ita burjoni esas ekologial, por eliminar omna riski di kontaminado per la pesticidi* (nociva produkturi uzata por la agrokultivo).

Kuracado qua flegas multanombra morbi

Ica nekonvencionala medicino havas nul konocata efekto acesora, *quoniam*, en la embrionala stando, la planto ne ja havis tempo developar molekuli. Ol esas do apta por omni, inkluzive la infanti, la gravida mulieri e la evoza personi, nam la reziduala quanti de alkoholo trovebla en la maceruri esas neglijebla.

La laboruri da doktoro Pol Henry povis demonstrar ke la gemoterapio esas efikiva kontre nombroza patologii e kom preventiva flegado por riequilibrar la granda funcioni dil korpo: hepatala, digestigiva, cirkuladal, hormonal* (de hormono*, molekulo produktita da glandi havante interna sekrecado)...

Exemple, kuracado surbaze di rosmarin-burjoni posibligas tale

restaurar la drenado dil hepato perturbata da pezoza kuracado medikamental. Kande la intestinala plantaro parte destruktosis da antibiotiki, kuracado de burjon-extrakturo di nuciero helpas por lua rienplantaco sur la mukozi.

Longa kuracadi por plu bona rezultaji

Generale por adulto preskriptesas dek til dek-e-kin guti de burjon-extrakturo singladie, dilutata en miglasedo de aquo. Por la yuneti, onu kontez un guto po dek kilogrami. La kuracadi povas durar dum longa tempo – til sis monati – e sen paizo, diferante de multanombra kuracadi per fitoterapio.

(artiklo da *Isabelle Gravillon* publikigita en la revuo *Les Veillées des Chaumières*)

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : [En 1943, gespozi iras a la hemo di oldega mortanta onklulo qua naracas a li sua stranjega vivo La yuna gespozi admiras la sereneso dil adepti di la antiqua kulto druidala, di qua la onklo esas membro, opoze al transpaso di un de li. Pose, li promenadas en foresto e renkontras stranja persono. Plu tarde, li retrovenas al chambro di lia onklulo qua volas dicar importante kozi a li. Pro ke il indijas forteso, il instigas sua nevulo lektar kayero redaktita da il. La dicita nevulo informesas pri la renkonto di lua onklo kun la futura Napoléon III e pri la preparo dil eskapo sucesoza da ca princo de lua karcero, same kam pri la neprevidita mariajo di ca onklo]

Vi laboros koncerne la donataji quin me amasigis dum sisadek yari per meditar pri nia cienco evanta de plura yarmili. Nulatempe oli esis skribita – e nulatempe oli darfos faltar en manui stranjera...a le Nia !

-Ikon me promisas a vu, mea onklo.

-Me ne dubitas pri co, filiulo, ma ca laboro pro qua me izolis me de la cetera mondo depos 1871 ne devas restar neutiligata...Tu trovos en ol la klefi posibligante previdar la eventi longatempe ante lia realigo, la vetero qua esos...Oportas ke la

savo quan tu ekstraktos de li esez ye la servo di la homi di nia Patrio...

-Ma quale vu volas, mea onklulo ?

-Me lasas tu judikar...ho Paul ; mea volo esas ke ta divulgado – efektigata da tu ipsa – protektez nia frati... Tu devas bone intelektar ca metodo... por evitigar a Francia desfortunaji quale olti quin ol subisis...anuncar la veterala domaji – la danjeri omnaspeca, same kam la fortunaji. Ni probis agar lo che ti qui guvernas ca lando... Li ne askoltis ni...ne mem la imperiestri quin ni helpabis...

Tu vizos la turbo, la senimporti, la rurani, ita omni qui *travalias* por arachar de nia Sulo to quo igas ni vivar... Lo esas lia fido quan ni devas ganar...

Ni erorabis... Gallia ne esas ti qui guvernas ol, ol esas ti omni qui esforcas per lia manui o per lia cerebro...Li ne esas min inteligenta...ma li esas plu bonkordia...

Yen, me finis ! Me pregas vi amba efektigar la misiono quan la tempo e mea izoligo ne plus posibligas parfinar da me ipsa...

-Icon ni aceptas, mea onklo, Lucienne dicis, dum ke me hezitis avan la enormeso di la tasko konfidata da ca parento qua esis nekonocata kelka dii antee, e qua, lor lua finala tempo, igis ni esar lua exekutanti testamentala.

-La promiso dicita a mortonto audesas da Deo ! remarkigis patro Jean.

La regardo dil oldulo samatempe volanta ed imploranta, esis quale borileto en mea okuli.

-Vun ni helpos...mea frato ! insistis patro Jean...

-Me promisas lo a vu, mea onklulo !

La olda viro semblis serenigita, ma insistis ankore :

-Tu juras nulo revelar de ta sekretaji, de qui on povus male uzar, segun tua koncienco ?

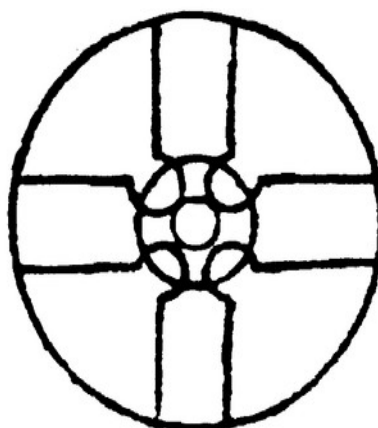
Me sentis pezar su me l'omna regardi di ta olda viri atencoza a mea respondo – quale judiciisti.

-Me juras lo ! dicis me dum levar mea manuo opoze a la mortonto.

La onklulo klozis sua okuli, e lua labii semblis pronuncar kelka paroli...qui ne plus vizis la homi.

(Duro sequos) *Tradukita de libro redaktita da* Paul Bouchet – *Inter-Kelta Arkidruido*

MCLXXXIV

1184

Forsan posiblesas...ma en la nuna instanto ne tirez avantaĵo de ĉa parenteso e de ĉa modesta nobeleso qua adportus a vi nur desavantaji ! Enirez do...

Mea spozino e mea filiulo Hector esas felica kono -ceskar kun

Certe, mea amiko, ka tu ne trovas familiaĵa simileso inter li e ni ?

Ma l'epoko ne exaltas la sanga ligili...omno esas mala. E mem hike siflas reformema vento, quankam me sempre fratale traktis mea farmisti.

Remarquez ke me konkordas kun la nova idei, supresar la privilegii, egaleso inter la civitani edc...Ma me timas ke ĉa reformo eventos per sango, dum ke ol devus eventar en ordino e kalmeso.

La Franca Revoluciono

La 14ma di julio

La popolo precipitis su
advers l'Invalidi e koaktis
la guvernisto apartar
l'arma e municiona
rezerveyi, ol interdisputas
fusili, pistoli pulvero e
kartochi.

Nun homal ondo sencese kreskanta, herisita
de sabri, piqui, fusili, fluas tra la stradi, dum
kriar « al Bastille ».

Yen la okturmezita fortreso, quan la
ribelanta popolo volas konquestar, pro ke
ol esas la simbolo dil rejala tiraneso... Onu
trovos en ca karcero nur sep kaptiti ek qui
du foli e quar falsigisti.

Pro ke ni esas nur spektanti, ni
klimez adsur ica tegmento, de
ube ni povos filmigar l'asalto.

Pas du hori e duimi de rezisto,
la Bastille sub forta kanon-
pafado livras su, ed olus lev-
ponti lasas pasar la vinkanti.

Dum la
vespe-

Ve ! Pro quo ca vinko
mustis sordideskar
per tanta neutile
varsita sango!

Sur la pinto di piqui
onu montras
tranchita kapi... Ica
dil guvernisto dil
Bastille e
tanta altra!

La graveso di ca dio komprenesos
erste plu tarde. En sua dio-libro la
rejo Louis la dek e sisesma skribis :
« hodie 14ma di julio... nulo ! »

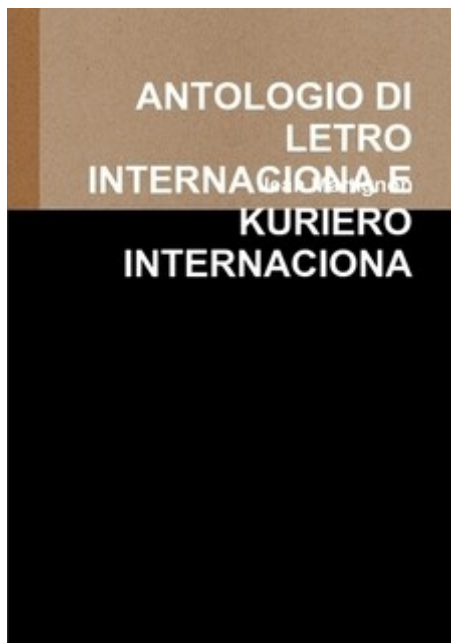

Ni asistis la konquesto dil Bastille,
ma la Revoluciono duos cirkume 5
yari : Ni saltez til 1793, en la kordio
dil dramato...

13

Ica libro prizentas l'antologio dil revui "Letro Internaciona" e "Kuriero Internaciona". La lasta revuo remplasis l'unesma. Amba revui esas redaktita od redaktata tote en l'auxiliara linguo Ido da Jean Martignon, Francia.

Interesiva loko por nova verki literatural en Ido esas la pagino :
<http://www.ido.li/>

BLOGI

Listo segun alfabetal ordino :

Alciono

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

[http:// www.ipernity.com/home/bebson](http://www.ipernity.com/home/bebson)

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt
<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna
<http://lingletr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra Idisti redaktas blogo, li voluntes informar me pri co, por ke me publikigez la retala adresado di lia blogo.

«FACEBOOK»-I

Mea propra «facebook» esas Jean Martignon
:<http://www.facebook.com/profile.php?id=100000602493096>

Existas anke (inter altri)

Idisti

Bebson Hochfeld

Interlinguo (Linguo Internaciona di la Delegaciono)

Ido-Germania

Ido-Bigoteso

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam KURIERO INTERNACIONA esas la precipua revuo di nia movado PROGRESO e la revueto dil Germana Ido-Societo nome IDO-SALUTO.

Editerio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la prestiĝoza interretala revuo ADAVANE ! kontenas anke komenco di libraro virtuala kun kelka Idala libri enretigita ye la sequanta adresado <www.publikaji.tk>.

Ultre lo, on povas lektar interretala edituro di KURIERO INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro che la suba interretala loko :

<http://www.kuriero.internaciona.ido.li>.

Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo. La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la suba adresado :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

VIDEO-KONFERO : Por vidar ed askoltar Idisti singlasemane :

<https://meet.jit.si/KonferoporIdistaro>

KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	01
Listo de utila vorti.....	02
Ivain e la kavaliero kun leono.....	09
Ka papo Ioannes XXIII havis vizito da Exterterano ?.....	11
MITOLOGIO Zevs e la ciklopi.....	13
La katino e la verda hanyuno.....	14
VIZITO La Siniorala Domo dil Navaro en Paris.....	15
Aquo-melono.....	17
Eterna sorcistini.....	19
Tao-Te-King.....	22
Sioro Vento e Siorino Pluvo.....	23
Nia poeziala angulo.....	25
L'Iliado da Homeros.....	26
Til Strigospegulo.....	28
La chanjo dil kloki permanas.....	29
La « verda » manuo di Thérèse.....	31
Ka vi konocas la gemoterapio ?.....	33
La misterio dil obliviata vilajeto.....	34
La Franca revoluciono (tradukita da Robert Pontnau).....	36
Informi diversa.....	41